

Η αστική πολιτική είναι δεδομένο ότι ηγεμονεύει

Εν όψει της προδιαγραφόμενης ανάληψης της διακυβέρνησης απ' το ΣΥΡΙΖΑ εύλογα το ερώτημα που αιωρούνταν στην ελληνική κοινωνία αφορούσε το χαρακτήρα της πολιτικής που θα εφάρμοζε ο ΣΥΡΙΖΑ αναλαμβάνοντας τα ηνία της διακυβέρνησης. Η συζήτηση αυτή, όπως είναι φυσικό, διέτρεχε και τις γραμμές της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και του ΝΑΡ.

Έπειτα από αναλυτική και δημιουργική συζήτηση και συλλογική διαδικασία το ΝΑΡ κατέληξε σ' έναν επιστημονικά προσδιορισμένο και χρηστικό πολιτικά ορισμό του χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ στην τότε συγκυρία. Ορίσαμε τον ΣΥΡΙΖΑ ως μικροαστικό κόμμα που ηγεμονεύεται απ' την αστική πολιτική. Στο καθοριστικό για το χαρακτήρα ενός κόμματος ζήτημα της ταξικής πολιτικής που ακολουθεί δώσαμε την απάντηση ότι ο ΣΥΡΙΖΑ υιοθετεί και συνακόλουθα θα εφαρμόσει μιαν εκδοχή αστικής πολιτικής. Δεν τον χαρακτηρίσαμε τυπικά αστικό κόμμα λόγω της ύπαρξης δευτερευουσών αντιθέσεων ως προς την κυρίαρχη αστική ουσία του, οι οποίες εκφράζονταν κυρίως στην ύπαρξη ισχυρής αριστερής πτέρυγας, που κάλυπτε το ένα τρίτο, περίπου, των οργανωμένων δυνάμεων του ΣΥΡΙΖΑ. Γι' αυτό, καταλήξαμε στο συνθετικό ορισμό για τον ΣΥΡΙΖΑ: «μικροαστικό κόμμα με ηγεμονία της αστικής πολιτικής».

Αναγνωρίζαμε έτσι υπαρκτές και ενδιαφέρουσες για το κίνημα τάσεις στον ΣΥΡΙΖΑ με σαφέστατη όμως δεσπόζουσα την αστική οντότητά του. Ταυτόχρονα αναιρούσαμε την άποψη που εκφραζόταν κυρίως στην ΑΡΑΝ και ΑΡΑΣ, αλλά και εν μέρει στο ΝΑΡ, για το μικροαστικό απλώς χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ, που διακυβευόταν από σχεδόν ισοδύναμες και απ' τη μικροαστική «φύση» του αέναα ανταγωνιζόμενες τάσεις (αστική – εργατική λαϊκή). Το πολιτικό διά ταύτα αυτής της ανάλυσης απέβλεπε στη συμπαράταξη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και άλλων αριστερών δυνάμεων σ' ένα αριστερό (όχι όμως και αντικαπιταλιστικό) μέτωπο με το ΣΥΡΙΖΑ με τη βεβαιότητα ότι σ' αυτό το μέτωπο θα εξασφαλιζόταν η ηγεμονία της εργατικής λαϊκής άποψης. Η ίδια προσδοκία καλλιεργήθηκε και στην περίπτωση της εκλογικής συμμαχίας με τη ΛΑΕ (που ασφαλώς δεν την ταυτίζουμε με τον ΣΥΡΙΖΑ) όπου η προφανής απουσία όρων για τη σύμπληξη αντικαπιταλιστικής εκλογικής συνεργασίας μ' αυτήν (κατά το πρότυπο ΑΝΤΑΡΣΥΑ – ΜΑΡΣ) αντισταθμιζόταν απ' τη βεβαιότητα της ηγεμονίας της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στο μέτωπο που θα σχηματιζόταν. Η ηγεμονιστική στάση της ΛΑΕ απέναντι σε ΑΡΑΝ, ΑΡΑΣ, plan B κατέρριψε αυτή τη βεβαιότητα...

Στα ασφυκτικά οικονομικά και πολιτικά πλαίσια του ολοκληρωτικού καπιταλισμού ακόμη και αριστερά σοσιαλιστικά κόμματα που πρότειναν ένα εναλλακτικό πρόγραμμα, τελικά δεν υπερέβησαν το όριο της προοδευτικής διαχείρισης του καπιταλισμού και μεταλλάχθηκαν σε συστημικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Πώς και γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ μεταλλάσσεται σε σοσιαλδημοκρατία

Ο ορισμός του ΝΑΡ για το ΣΥΡΙΖΑ εκτός απ' τη «στατική» (για το παρόν» είχε και μια δυναμική (για το μέλλον, και μάλιστα το άμεσο) πλευρά. Πρόβλεπε ότι, αν ο ΣΥΡΙΖΑ επέμενε στην πολιτική διαχείρισης που

είχε συνολογήσει με κεφάλαιο – ΕΕ, αναπόδραστα και γρήγορα θα μεταλασσόταν σε αστικό (σοσιαλδημοκρατικό – σοσιαφιλελεύθερο) κόμμα. Αυτή η πρόβλεψη εδραζόταν όταν στην πραγματικότητα του υπεραντιδραστικού ολοκληρωτικού καπιταλισμού, που με προγράμματα «μεταρρυθμίσεων» αποβλέπει στην απόσπαση υπεραξίας μεγαλύτερης κλίμακας και εξ ορισμού αποκλείει τη δυνατότητα έστω ανώδυνης φιλολαϊκής πολιτικής στα πλαίσιά του. Η «χρυσή» εποχή» του 1945-75, όταν η καπιταλιστική ανάπτυξη συνδυάστηκε με ορισμένες μεταρρυθμίσεις υπέρ των υποτελών τάξεων, αποτέλεσε ιστορική εξαίρεση. Η νεοφιλελεύθερη διαχείριση δαιμονοποίησε όχι μόνον το σοσιαλισμό, αλλά και τον κείνσιανισμό χρεώνοντάς τον με τον κρατισμό, την ύφεση και τον πληθωρισμό. Η αδυνατότητα εφαρμογής μιας στοιχειωδώς φιλολαϊκής πολιτικής δημιούργησε κρίση ταυτότητας στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, που είχαν ταυτιστεί με το κράτος πρόνοιας. Παρ' όλα αυτά, αποδείχτηκαν ιδιαίτερος χρήσιμα για το νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό. Η φιλολαϊκή ταυτότητά τους τα κατέστησε καταλληλότερα απ' τα συντηρητικά κόμματα στο να προωθήσουν ιδίως στη μεταβατική περίοδο τις νεοφιλελεύθερες «αντιμεταρρυθμίσεις» χωρίς ανατρεπτικές κοινωνικές εκρήξεις απ' τις πληττόμενες τάξεις.

Η έλλειψη όμως ουσιαστικά ειδοποιού διαφοράς απ' τα συντηρητικά κόμματα δημιούργησε κρίση ταυτότητας και αντιδημοφιλίας στη σοσιαλδημοκρατία και οδήγησε στη θεαματική συχνά μείωση της επιρροής της στο εκλογικό σώμα και στην άνοδο της ακροδεξιάς. Η άνοδος της οποίας όμως οφείλεται γενικότερα στην κρίση αντιπροσώπευσης των αστικών κομμάτων, αλλά και στην αποδυνάμωση των κομμουνιστικών και γενικότερα της ριζοσπαστικής αριστεράς. Η διαφοροποίηση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων απ' τα συντηρητικά περιορίζεται πλέον στη σχετική, ιδεολογική ιδιαιτερότητα της σοσιαλδημοκρατίας που αντιμετωπίζει κριτικά ή και «αρνητικά» τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία και στην επίδειξη μεγαλύτερης ευαισθησίας στα θέματα βιοτικού επιπέδου και δημοκρατίας.

Στα ασφυκτικά οικονομικά και πολιτικά πλαίσια του ολοκληρωτικού καπιταλισμού ακόμη και αριστερά σοσιαλιστικά κόμματα που πρότειναν ένα εναλλακτικό πρόγραμμα, τελικά δεν υπερέβησαν το όριο της προοδευτικής διαχείρισης του καπιταλισμού και μεταλλάχτηκαν σε συστημικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα που υπηρετούν την καπιταλιστική αναδιάρθρωση. Αυτό συνέβη με το αριστερόστροφο εργατικό κόμμα Αγγλίας υπό την ηγεσία του Τόνι Μπλερ και με θεωρητικό μέντορα τον Α. Γκίντενς που με τη θεωρία του νέου «τρίτου δρόμου» (μεταξύ κείνσιανής σοσιαλδημοκρατίας και καθαρού νεοφιλελευθερισμού) πρόσφερε στην πραγματικότητα τη θεωρητική πλατφόρμα για τη νεοφιλελεύθερη μεταβολή του Εργατικού Κόμματος. Το ίδιο συνέβη με το Δημοκρατικό Κόμμα Ιταλίας (μετάλλαξη του ιστορικού ΚΚ), το Γαλλικό, το Ισπανικό Σοσιαλιστικό Κόμμα κ.ά. Την ίδια πορεία ακολούθησε στην Ελλάδα το ΠΑΣΟΚ, το ΚΚΕ εσ., που μεταλλάχτηκε στην ΕΑΡ και στον εκσυγχρονιστικό ΣΥΝ, ο ΣΥΡΙΖΑ που από αντιμνημονιακό και αντινεοφιλελεύθερο κόμμα προσγειώθηκε στο βάλτο του τρίτου και επαχθέστερου μνημονίου. Τον ίδιο κίνδυνο στις Συμπληγάδες του σύγχρονου καπιταλισμού διατρέχει και η ΛΑΕ, αν δεν απογαλακτισθεί απ' το σύμπλεγμα του «συνεπούς» ΣΥΡΙΖΑ, για να χαράξει μια πορεία αποφασιστικής ρήξης με το σύστημα. Το σπέρμα του σοσιαλδημοκρατισμού ενυπήρχε εκ γενετής στον ΣΥΡΙΖΑ με κύρια έκφραση την ισχυρή δεξιά πτέρυγα του ΣΥΝ, τμήμα της οποίας διασπάστηκε και συγκρότησε την κατ' εξοχήν σοσιαλδημοκρατική ΔΗΜΑΡ.

Ωστόσο, η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ προς τη σοσιαλδημοκρατικοποίηση δεν υπήρξε μια «φυσική» προδιαγεγραμμένη πορεία. Στην ισχυρή αριστερή τάση του ΣΥΝ το 2000 προστέθηκαν αριστερές ριζοσπαστικές δυνάμεις που συναποτελέσαν τον ΣΥΡΙΖΑ. Η αριστερή μάλιστα φυσιογνωμία του ΣΥΡΙΖΑ φάνηκε να αποκτά αδιαμφισβήτητη ηγεμονία μετά την αποχώρηση της σοσιαλδημοκρατικής τάσης (ΔΗΜΑΡ). Ο αρχικός ριζοσπαστισμός του ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν απλώς ένα «περιτύλιγμα» του ρεφορμιστικού χαρακτήρα του ΣΥΡΙΖΑ. Η ύπαρξη ισχυρής αριστερής τάσης με αντιφάσεις και αυταπάτες, βέβαια, ήταν διακριτή στον ΣΥΡΙΖΑ μέχρι και τη διάσπασή της απ' αυτόν. Το ερώτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, είναι γιατί η κυρίαρχη στην αρχή αλλά μέχρι τέλους ισχυρή αριστερή πτέρυγα δεν μπόρεσε να αποτρέψει την προϊούσα σοσιαλδημοκρατικοποίηση του ΣΥΡΙΖΑ. Η δεξιά και η αριστερή όμως πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ

συνέπιπταν σε κορυφαίους στόχους που οδήγησαν στην ενσωμάτωση και τελικά στη σοσιαλδημοκρατικοποίησή του: στην αντίληψη δηλαδή για τις δυνατότητες της αριστερής κυβέρνησης της διαπραγμάτευσης με την ΕΕ και της συμμαχίας κατά του γερμανικού κέντρου, του εξανθρωπισμού και της εξυγίανσης του καπιταλισμού. Η δεξιά τάση είχε ως κίνητρο την εξουσιομανία, ενώ η αριστερή τάση τις ιδεοληψίες της, αν και τα όρια είναι σχετικά.

Αυτή η αστική πολιτική οδήγησε στην ακραία έκφασή της, στο μνημόνιο που άνοιξε το δρόμο για τη σοσιαλδημοκρατική μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ. Πρώτο, γιατί το αντιδραστικότατο μνημόνιο είναι ασύμβατο με την εικόνα ενός αριστερού εναλλακτικού κόμματος. Δεύτερο, λόγω της αποχώρησης της αριστερής πλατφόρμας που είχε ήδη αποβεί ξένο σώμα στον ΣΥΡΙΖΑ. Τρίτο, γιατί η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ επιδιώκει την αναδιοργάνωση της κομματικής βάσης σε αντιστοιχία με την πολιτική και ιδεολογία που υιοθετεί πλέον, ώστε να αποφεύγονται οι εντάσεις λόγω αναντιστοιχίας. Τέταρτο, για να συνάψει συμμαχίες με τις σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις, απομονώνοντας τη ΝΔ. Πέμπτο, για να προσεγγίσει την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία, που επιδιώκει να ανανεώσει και να εξωραΐσει τη χαρακτήρα της με δυνάμεις όπως ο ΣΥΡΙΖΑ και οι Podemos.

Δημοσιεύτηκε στο ΠΡΙΝ στις 18 Οκτώβρη 2015